

HÜLJATUD VENNAD VOITKAD

VELLO LATTIK

Aastaid tagasi koksisin ma paarihektarilise metsajärve kaldale endale talu ehitada. Lähima naabrini oli mul 400 meetrit omaehitatud taluteed ja **vendade Voitkade** kodutaluni kilomeetrit paar Viiratsi poole.

Kenal südapäeval kohtasin taluteel võõrast meest, kelles tundsin ära vennakese Voitka. Üritan meenutada meie jutuajamist. Voitka: „Ma tunnen sind küll. Me üle järve vaatasime, kuidas sa seal ehitad. Ega sa mind ei karda?“

Mina: „Mis hea pärast ma sind kartma peaksin?“

Sellest jutuajamisest rääkisin „**Ekspressi**“ **Luigega**, selle **Hans Hansuga**. Ta oli valmis vendadele maksma 5000 krooni fotode ja intervjuu eest. Külarahvas ei uskunud, et kodustel vennastega kontakt puudub, ja nii üritasin kontakti leida, aga asjast ei saanud asja.

Filmist

Vaidlen energiliselt vastu kolleeg **Aarne Rubeni** selles ajakirjas (TMK 2005, nr 11) avaldatud arvustuse põhihoiakule: „Filmis on näha tendentsi pantvange võtnud kurjategijaid kangelastena kujutada, üksnes politseinike realistlikud kommentaarid hoiavad seda protsessi koos.“

Meenutame filmist prokuratuuri juhtfiguuri **Heino Tõnismäe** repliiki, et „vendade ohtlikkus aina kasvab“. Sama ametnik taotles kohtult vendade karistamist viieteistkümne aastaga. Ja seda ajal, kus organiseeritud kuritegevus ka

prokuratuuri armust aina kasvab ning tapmised-peksmised on muutunud igapäevaseks. Voitka hingel pole verepiiskagi, pole ainsat rusikahoopi mitte.

Filmil puudub mõtestatud kompositsioon, puuduvad selgroog, saba ja sarved. Isegi vennapaar ise tundub Voitka-filmis kohati üleaarne, kõrvalteema. Lõigud politsei ülemkomissari **Urmas Lindmäega**, uurija **Ain Balderiga** ja kaitseliitlase **Elmo Paelaga** võiksid filmis vabalt kärbitud olla. Kolleeg kirjanduses Ruben kiidab ajakirjanik **Margo Vaino** erapooletust, mina kärpinuks ka selle mehe repliigid.

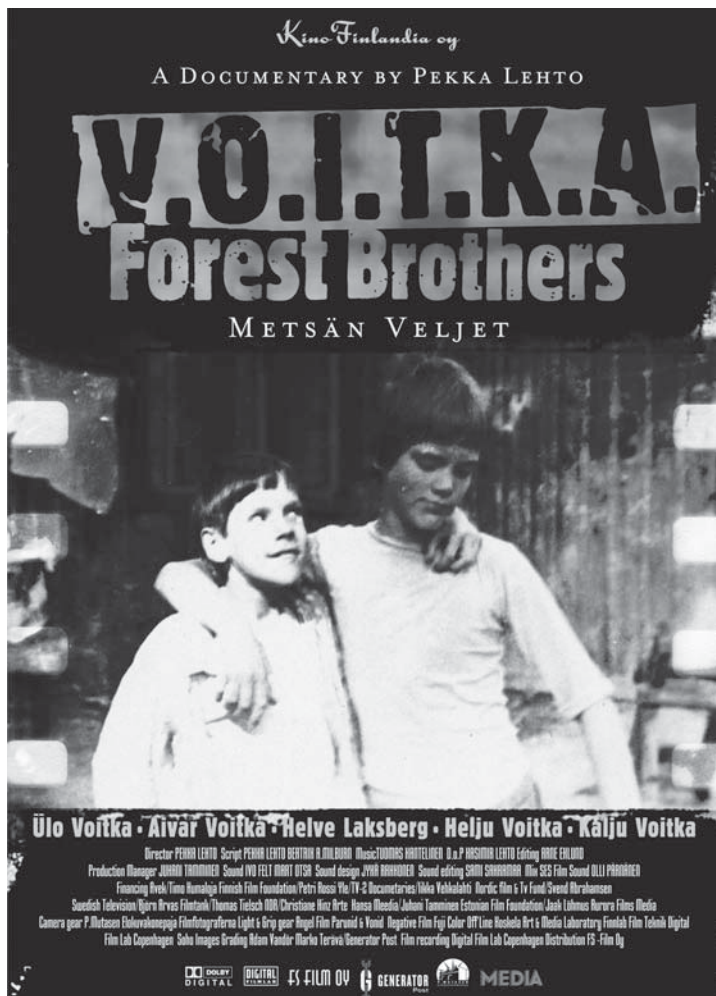
Mis on filmis väärtuslik?

Küllap vendade kinnivõtmise episood, mis kenasti rõhutas, kui lollid me oleme, Voitkadest ja kinnivõtjatest alustades, ja kui lollis riigis me elame. Riigis, kus ohutute vennakeste arresterimiseks rakendati helikopterit ja K-komandot.

Ülo Voitka uuris pärast kinnivõtmist helikopterit ja oleks soovinud sellega lennata. Aga kus sa sellega! Politseinike arvates oli autokong talle paras paik.

Ruben tituleerib vennakesi kurjategijateks. Võib ka sedasi.

Istusin kohtusaalis, kuulasin pealt nii protsessi kui ka hiljem kohtumaja ette kogunenud mitme tosina viljandlase vendi toetavat skandeerimist: „Voitkad! Voitkad! Ärge andke alla!“ Viljandi rikkureid, neid vapraid ja ilusaid, kohtumaja ees ei olnud, seal toetas vendi „teine Eesti“. Poevargad või mitte, aga nad olid süsteemile vastuhakkajad. Süstee-



Pekka Lehto dokumentaalfilmi „V.O.I.T.K.A. Metsävennad“ reklaamplakat.

mile, mida juhivad endised kommunistid presidendist alates ja ministritega lõpetades.

Ja ometi on filmis võimalus ka v a g a h e a filmi sünniks. Mõtlen kaadreid ja tekste, mis on seotud endise miilitsa **Mikk Puhalaineniga**, kes jälitas vennakesi tervelt 14(!) aastat.

Ülo Voitka kommentaar: „Ta on võtnud oma pühaks kohuseks meid jälitada... Kui inimesel midagi targemat teha pole, lasku käia!“

Voitkad kui kangelased? Voitkad kui hüljatud?

Muidugi meenus mulle **Victor Hugo** „Hüljatud“, kus vaevatud ja kurnatud

kehvik Jean Valjean varastas oma pere jaoks tüki leiba ja sattus selle eest sunnitööle. Politseinik Javert, kodanliku ühiskonna valvekoer nagu meie eksmiilits Puhalainenigi, peab ise ennast seaduslikkuse ja õigluse valvuriks ja jälitab Jean Valjeani kogu elu. Ise seda tajumata on ta egoismi, silmakirjalikkuse ja inimpõlguse kehastus nagu meie Puhalainenigi. Minu jaoks oligi see kinolugu jutustus ühiskonna poolt hüljatud vennakestest (meenutagem **Mart Laari** küünilist kirja!) ja kodanluse valvekoerast Puhalainenist.